

הכשות, מניעתו והדברתו

מאת ישעיהו קלייפלד, המחלקה לחקר עשבים, נוה-יער, מינהל המחקר החקלאי
עלי דוביצקי, המחלקה להגנת הצומח, שה"מ, משרד החקלאות

מימין — כשות בגודל טבעי; משמאל —
קרקפת מוגדלת; למטה
— פרי של כשות (3x). לפי זהרי.

מניעה והדברה

גידול צמחי תרבות שאינם פונדקאים של כשות, כגון דגני חורף וקיץ, במשך שנים אחדות ברציפות, עשוי להביא לידי דילול זרעי הכשות בקרקע. אך גידולים כאלה חייבים להיות נקיים מעשבים, שבחלקם הם פונדקאים מצוינים לריבוי הכשות (קטניות בר, ירכוז, לכיד, חבלבל וסוככים).

הדברה כימית ננקטת בשני יעדים עיקריים:

- (א) עם גילוי מוקד כשות בשדה או בשוליו — לקטילת הפונדקאי עם הטפיל שעליו. לצורך זה משמשים קטלון, רגלון ושילובם — דוקטלון, תכשירי 2,4D, תכשירי דינוסאב (במינול, ארטיט) וראונדאפ. שני האחרונים מסוגלים להיות ברירניים לקטניות ולסוככים — אם ירוססו במנות או בריכוזים קטנים.
- (ב) למניעת שיבוש בשדה הידוע כמאולח בכשות — משתמשים בקוטלי-עשבים ברירניים לגידולים שונים, כלהלן.
 - (1) קוטלי-עשבים המונעים הצצה של כשות: דקתאל — בקטניות, כבצל, בגזר ובשאר סוככים; קרב — בקטניות, בחמניות, בפרחים ובשיחים שפתניים ומורכבים.

אלכלור (אלפאז, לאסו) — באגוזי-אדמה ובחימצה; כטיפול אחר-הצצה על גבי הגידול, אך לפני הצצת הכשות — בדילול עיים, בעגבניות ובקטניות;

לגורם — בקטניות שונות.

(2) קוטלי-עשבים המעכבים כשות בשלבי ההיטפלות המוקדמים:

קרב — על עגבניות, דילועיים, מורכבים ושיחים מעוצים בנוי. לגורם — על-גבי קטניות שונות.

בשנים האחרונות הולך ומתפשט בארץ הצמח הטפיל כשות השדה *Cuscuta campestris*, ממשפחת החבלכליים. הכשות נטפל לצמחים רבים — גידולי תרבות ועשבים רעים — וגורם להם נזק ניכר. הכשות מתרבה על-ידי זרעים וגם על-ידי קטעי גבעול המועברים בעזרת מקצרות, מכסחות ומגובים בגידולים לשחת ולתחמיץ.

זרעי הכשות נובטים בדרך-כלל באביב ואף בקיץ בתנאי שלחין. ללא קשר עם נוכחות צמח פונדקאי. הזרעים מפתחים על-פני הקרקע חוט צהוב, וזה מתארך במהירות ותר אחר פונדקאי. כאשר הטפיל פוגע בפונדקאי — הוא לופת את גבעולו תוך יצירת טבעת ונצמד אליו בעזרת איבר מציצה, החודר לתוך תאי הפונדקאי.

כאשר נוצר הקשר בין החוט של הטפיל והפונדקאי — מתנוון ומתייבש החלק התחתון של הטפיל המחבר אותו לקרקע, ומכאן והלאה הכשות טפיל לחלוטין.

החוט הראשוני מתארך ומסתעף במהירות ויוצר קשרים רבים ונוספים על הפונדקאי ואפילו עובר מצמח לצמח. נוכחות כשות על פונדקאי משרה עיכוב על קדקוד הצמיחה של הפונדקאי וכופה על הצמח הפונדקאי להזרים חמרי מזון אל הטפיל במקום אל קדקודי הצמיחה שלו. לקראת בגרות הפונדקאי פורחת גם הכשות ויוצרת פירות וזרעים.

זרעי הכשות שהתפזרו מבטיחים אילוח השדה במשך שנים אחדות. הסיבה לכך נעוצה ביצירת זרעים, שבחלקם הם בעלי קליפה קשה ובחלי חדירה למים ולגזאים. זרעים כאלה אינם נובטים אלא כעבור שנים אחדות (עד 10 ויותר). זרעים בעלי קליפה עבה עמידים לקוטלי-עשבים לתכשירים המשמשים לאידוי קרקע ולחיתוי סולרי.